

אף על פי פרק המישי כתובות

סג.

עין משפט
נר מצוה

קא מדברת. את מתנהגת: **שיצבא**. השכינות: עלי ושנכת שלה **הוא**. תורה שלמדתי אני ושלמדתם אתם על ידה הוא: שקל מנא. כלי זיין כאלו בל להלחם: איטורו. צאותה מריצה: לא מר איפסיק **ולא מר איפסיק**. לא אכלו סעודת יוס הכפורים שמפסיקין בה אכילה להפענות. סעודה אחרונה של ערב ט' צאז ויהי"כ קרי סעודה המפסקת שמפסיקין בה צמת' תענית (דף ל:). **מתנני' המורדת על צעלה**. צמת' מפרש ממנאי: טרפעיקין. צגמראט' מפרש: עד כדי כפזסה. ואחר כך נותן לה גט ויוצאה בלא כתובה אבל אינו משהה לפסוק על הנכסים שנפלו לה מצית אציה ולהפסיקה ממנה: **שלשה דיניים**. צגמראט' מפרש מאי שנא הוא מינה ידיה: **גמ' צאומר איני זן**. דהיינו תחת מלאכה: והאמר **רבי יוליא**. ומתניתין מוסיפין תנן ואינו מוציא לאלתר: **ולאו אימלוכי ציה צעני**. שמה יחזור צו וצתן זמן שאנו נמלכין צו ומחזיקין עליו שיחזור צו מוסיפין על כתובתה: **אחס** לי. כולן שוות בתורת מירד ואפילו שהיא נדה או חולה היא מורדת: **ארופה**. שאמרה לא אנשא: ה"ג **בשלמא למ"ד משמיש שפיר אלא למ"ד משום מלאכה חולה צת מלאכה היא**. בשלמא למ"ד מתשמיש שפיר ואי משום נדה ללא צת משמיש היא אינו דומה מי שיש לו פת בסלו כו' דלגמין אלא למנאן דאמר כו': אלא

שמע אבוהי שקל מנא ונפק לאפיה אמר ליה **ליה** ונתןך נזכרת איטרוד לא מר איפסיק ולא מר איפסיק: **בשבת ר'** יהודה אומר שבעה טרפעיקין עד מתי הוא פוחת עד כנגד כתובתה ר' יוסי אומר לעולם הוא פוחת והולך עד שאם תפול לה ירושה ממקום אחר גובה הימנה וכן המורד על אשתו **אמוסיפין** על כתובתה שלשה דינרין בשבת ר' יהודה אומר שלשה טרפעיקין: **גמ'** מורדת ממאי רב הונא אמר **מתשמיש לחיי הנינא אמר ממלאכה תנן** וכן המורד על אשתו בשלמא למ"ד מתשמיש לחיי אלא למאן דאמר ממלאכה מי מושועבד לה אין באומר איני זן ואיני מפרנס והאמר רב האומר איני זן ואיני מפרנס יוציא ויתן כתובה ולא לאמלוכי ביה בעי: **מיתבי** אהת לי ארוסה ונשואה ואפי' נדה ואפילו חולה ואפי' שומרת יבם **בשלמא למאן דאמר ממלאכה שפיר אלא למאן דאמר מתשמיש נדה בת תשמיש היא אמר לך** אינו דומה מי שיש לו פת בסלו לכוני שאין לו איכא דאמרי **בשלמא למאן דאמר מתשמיש** היינו דקתני חולה

אמרה איני ניונת ואיני עושה לא מפקעת עצמה אלא מעשיית אמר שהוא עיקר מעשה ידיה אבל שאר מלאכות כגון טוחנת ואופה כו' עבדא הו"מ שפיר קצר כרצ הונא וכן משמע קצת דקרי לעיל (דף טז). מעשה ידיה מידי דקייין וצאזר מלאכות כגון טוחנת ואופה לא שייך קילותא אבל אין נראה אלא כי אמרה איני ניונת ואיני עושה פטורה מכל ז' מלאכות וכי עבדא שאר מלאכות פוחתין לה מעשיית צלמך כדתנן צמתניתין (לקמן סד). ואם היתה מינקת פוחתין לה ומלאכה דהוא הדין טוחנת ואופה והא דנקט מינקת משום דליירי כמשורה אותה על ידי שליש דאינה יכולה לעשות לו מלאכה אחרת כיון דאינה עמו צצית ומיהו יש לדחות דאיכא למימר דדווקא נקט מניקה ומשום דטורח ממעט חלב פוחתין לה ממעשה ידיה אבל מכל מקום נראה דכי אמרה איני ניונת ואיני עושה דפטורה מכל המלאכות שאם תעשה לו מלאכות אחרות אם כן לעולם לא תעשה לעצמה וצמאי תהא ניונת ואם תאמר מורדת ממלאכה אמאי פוחתין לה ממלאכה לניקוט **פירא ולימצי** דהא יוכל לנפשה למעשה ידיה לריש לקיש וי"ל כיון דאינה רוצה לעשות אלא ע"י כפייה חשיבא מורדת ופוחתין דאין אדם דר עם נחש צכפייה אחת: **באומר איני זן ואיני מפרנס**. מכלן מוכיח רבינו אליהו שחייב אדם להשכיר עצמו לנמך מניקת או לעשות מלאכה אחרת כדי לזון את אשתו דאם לא כן מה ענין זה אלא מורד ממלאכה ומיהו צקונטרס פירש משום דזן ומפרנס הוא כנגד מלאכה של אשה ועוד הציח ראייה מדמתצין צכתובה ואנא אפלת כו' ומיהו גם זה יש לדחות כמו שמפרש ר"ת דאפלת היינו עבודת הקרקע פירוש אחרוש ואנכש ואעזור את השדה ואצחי מוונות לצית אבל להשכיר עצמו אינו חייב: **והאמר רב האומר איני זן ואיני מפרנס יוציא ויתן כתובה**. משמאל דפליג עליה דרב צסוף המדיר (לקמן דף עז). דקאמר עד שכופין אותו להוציא יכפוכו לזון לא מצי למפוך דלדידיה אחי שפיר דלע"פ שכופין אותו על כרחו לזונה מכל מקום מוסיפין כיון דאינו רוצה לזונה אלא על ידי כפייה דאין אדם דר עם נחש צכפייה אחת אבל לרב שכופין אותו לגרשה מיד מה שייך תוספת ואם תאמר למאן דאמר מתשמיש נמי תקשי דעל כרחך מורד מתשמיש נמי כופין להוציא דאטו לעולם יוספיו על כתובתה ותמעגן כל ימיה ויש לומר דהוה מצי למימר ולעעמין:

אדעתא דגברא רבה מי נדרת. וא"ת והלא אסור לפתוח צנולד דאמרינן צנדרים צפ' ר' אליעזר (דף סד). כיצד אמר קונס שאיני נהנה לפלוני ועשה סופר כו' וי"ל דהכא לא חשיב נולד כיון שהלך לצי רצ דדרך הוא צהולך ללמוד שנעשה אדם גדול אי נמי כגון דתלה נדרו צצבר שפירש צעשה שגדל על דעת אס לא יעשה סופר צצענין זה לא הוה נולד כדתנן צפרק רבי אליעזר (שם דף סה). קונס שאיני נושא את פלונית שאציה רע אמרו לו מת אז עשה מצוה כו' ופרין צגמ' מת נולד הוא וה"ה עשה מצוה ומשני אמר רב הונא נעשה כמולה נדרו צצבר ורבי יוחנן דמשני התם צצענין אחר לזו משום דפליג אמתולה נדרו צצבר אלא ללא חשיב ליה כמולה נדרו צצבר: **ברתיה דר' עקיבא עבדא ליה לזן עזאי הכי**. וא"ת והא צפ' קמא דסוטה (דף ד:). פריך והא איכא צן עזאי ללא נכסי ולההוא לישנא דמשני נכסי ופירש אחי שפיר ויש לומר דלע"ג דקאמר הלא דעבדא הכי לזן עזאי מ"מ לא נשאה אלא צצאירוסין: **פוחתין לה ו' דינרין**. צצירושלמי עושה כנגד צצע מלאכות שהאשה עושה לצעלה וצצני המורד דמוסיפין שלשה דינרין מפרש כנגד שארה כמותה ועונתה והש"ס שלנו **אין סוכר קן דהא צעני צגמרא מה צין מורד למורדת ומפרש טעמא אחרניא: רב הונא אמר מתשמיש**.

אבל ממלאכה לא הוה מורדת רב הונא לעעמיה דאמר לעיל (דף נח). יכולה אשה שתאמר לצעלה איני ניונית ואיני עושה ור' יוסי צר חנינא קצר כר"ל וליכא למימר דקסדר כרצ הונא דאמר שיכולה אשה שתאמר לצעלה כו' ומורדת ממלאכה היינו מציגת הכוס והלעת המטה והרחקת פניו ורגליו דמסתבצא דחייבת אפילו אמרה איני ניונית ואיני עושה מידי דהוה אינצנת צקמדרא דחייבת צהן דאין נראה שתהא מורדת אלא מהמלאכות המפורשות צמתני ועוד היא ואותן מלאכות אפילו חולה יכולה לעשות דאינה חולה כל כך כיון שיכולה לצבול משמיש ואי הוה אמרינן דכי אמרה איני ניונת ואיני עושה לא מפקעת עצמה אלא מעשיית אמר שהוא עיקר מעשה ידיה אבל שאר מלאכות כגון טוחנת ואופה כו' עבדא הו"מ שפיר קצר כרצ הונא וכן משמע קצת דקרי לעיל (דף טז). מעשה ידיה מידי דקייין וצאזר מלאכות כגון טוחנת ואופה לא שייך קילותא אבל אין נראה אלא כי אמרה איני ניונת ואיני עושה פטורה מכל ז' מלאכות וכי עבדא שאר מלאכות פוחתין לה מעשיית צלמך כדתנן צמתניתין (לקמן סד). ואם היתה מינקת פוחתין לה ומלאכה דהוא הדין טוחנת ואופה והא דנקט מינקת משום דליירי כמשורה אותה על ידי שליש דאינה יכולה לעשות לו מלאכה אחרת כיון דאינה עמו צצית ומיהו יש לדחות דאיכא למימר דדווקא נקט מניקה ומשום דטורח ממעט חלב פוחתין לה ממעשה ידיה אבל מכל מקום נראה דכי אמרה איני ניונת ואיני עושה דפטורה מכל המלאכות שאם תעשה לו מלאכות אחרות אם כן לעולם לא תעשה לעצמה וצמאי תהא ניונת ואם תאמר מורדת ממלאכה אמאי פוחתין לה ממלאכה לניקוט **פירא ולימצי** דהא יוכל לנפשה למעשה ידיה לריש לקיש וי"ל כיון דאינה רוצה לעשות אלא ע"י כפייה חשיבא מורדת ופוחתין דאין אדם דר עם נחש צכפייה אחת: **באומר איני זן ואיני מפרנס**. מכלן מוכיח רבינו אליהו שחייב אדם להשכיר עצמו לנמך מניקת או לעשות מלאכה אחרת כדי לזון את אשתו דאם לא כן מה ענין זה אלא מורד ממלאכה ומיהו צקונטרס פירש משום דזן ומפרנס הוא כנגד מלאכה של אשה ועוד הציח ראייה מדמתצין צכתובה ואנא אפלת כו' ומיהו גם זה יש לדחות כמו שמפרש ר"ת דאפלת היינו עבודת הקרקע פירוש אחרוש ואנכש ואעזור את השדה ואצחי מוונות לצית אבל להשכיר עצמו אינו חייב: **והאמר רב האומר איני זן ואיני מפרנס יוציא ויתן כתובה**. משמאל דפליג עליה דרב צסוף המדיר (לקמן דף עז). דקאמר עד שכופין אותו להוציא יכפוכו לזון לא מצי למפוך דלדידיה אחי שפיר דלע"פ שכופין אותו על כרחו לזונה מכל מקום מוסיפין כיון דאינו רוצה לזונה אלא על ידי כפייה דאין אדם דר עם נחש צכפייה אחת אבל לרב שכופין אותו לגרשה מיד מה שייך תוספת ואם תאמר למאן דאמר מתשמיש נמי תקשי דעל כרחך מורד מתשמיש נמי כופין להוציא דאטו לעולם יוספיו על כתובתה ותמעגן כל ימיה ויש לומר דהוה מצי למימר ולעעמין:

תורה אור השלם
1. יודע צדיק יפגע בדמיון ודומה צדקתו משלי יב י

הגהות הב"ח
(א) ה"ה פוחתין כו' צ"כ וימנה דהא היא ש"ס שלנו אינו אלא במורדת משמיש וצצירושלמי לא קאמר אלא למורדת ממלאכה:

מוסף רש"י
אמרה להו יודע צדיק נפש בחמתו. מה צכפמט וצני צימו צרייס (ושלי יב י). אית דאמרי דאית אית דעה רבי קיפוב הוה אמרה ליה ללא מיתגנא דלא ענייה ואת למיני דלא אית הוה אלא חלמי קא אמרה לדליק לא מצוה לאיני' (ד"דס י).

תוספות ר"ד
מתנ' המורדת על צעלה פוחתין לה מכתובתה ו' דינרין בשבת וי"י אומר שבעה טרפעיקין ועד כמה הוא פוחת ונתן לה גט ויוצאה בלא כתובה ר"י אומר לעולם הוא פוחת והולך שמת תפול לה ירושה ממקום אחר ויחזור ויגבה ממנה. וכן המורד על אשתו מוסיפין על כתובתה ג' דינרים שבת ר"י אומר שלשה טרפעיקין פי' המורדת על בעלה מתשמיש שאינה רוצה להוקף לו קנסה חכמים לפחות מכתובתה ו' דינרים בשבת ומרובה הבעל שאפי' אם התרצה אחר מיכן לעמוד בשלום [צמון] אלו ז' דינרים לא יתן הבעל בכל שבת ורשבת ופוחתין מכתובתה ואם כן הבעל נתן לה גט בתוך ימי מירדה ונתן לה כל כתובתה הבעל בחייה ונתן לה כל כתובתה חזן מפת זה שאינה מפורדת במורדה אלא ז' דינרים בשבת וי"י אומר וכן וכן שאינה תובעת גירושין אלא שכתובתה לצערו כדאמרינן לקמן אבל אלא תובעת גירושין ונתן לה גט ומפורדת כל כתובתה מיד והוא שיתור בה ויודיעה כי תפסיד כל כתובתה מפני שתרובת גט

צא ב מיי פ"ד מהל' אשוחת הלכה טו סגמ לאוין פל טושי"ע אה"ע סימן טו סק"ף א: צצא ב מיי טס הלכה יב טור ש"ע טס סק"ף צ: צצב ד מיי וטמג טס ומיי פ"ב מהל' יוס ותלצה הלכה י סגמ עשין לא טושי"ע טס וסי' קסע סק"ף א:

תוספות ר"ד (המשך)
אם חזרה בה הרי טוב ואם לאו נותן לה גיטא ומפסדת כל כתובתה אלא מתני' מירי כגון דלא תבעה גט אלא מכותה לצערו מפני שכפוטו עליו. עד כמה פוחת וכו' פי' כתובתה יקרא מ"מ ותוס' (קורא) כל נכסי נדונייתה שפחתו וכלו אז אברו אבל אותן שבעין מיבעי לן לקמן אם הפסידה במורדה ואם לאו ודוקא כנגד כתובתה פוחת והולך אבל כנגד צ"מ שלה לא שאינה מפורדת צ"מ שלה במרדה כ"א מ"ש בשטר כתובתה ואחרי שכלתה כל כתובתה אם רוצה פוטרה בגט ואם לאו אינו פוטרה אלא מענגה לעולם שאין האיש מוציא אלא לירצונו ואם התרצה להשלים עמו כבר הפסידה כל כתובתה והרויחה הבעל במירדה אלא כותב לה כאדם נהנשא את הבעילה וכו' שהבעל מתרצה לתת לה גט בתוך ימי מירדה אינו מירח אלא ז' דינרים בכל שבת והשאר נותן לה: ר"י אומר לעולם וכו' פי' לא מיבעי צ"מ שיש לה שיתדין לפיול לה תפסיד הלכך מוין לה בכל שבת ז' דינרים שאם תפול לה ירושה ממקום אחר ויחזור מהן הבעל וכן המורד על אשתו מענגה מתשמיש ואינו פוטרה בגט שאם היה רוצה לפטרה בגט היה מגרשה ונתן לה כל כתובתה אלא שמענגה מחמת שהוה כטוס עליה מוסיפיהם על כל כתובתה ג' דינרים בכל שבת והאשה מרזחת אותן שאפילו אם יתרצה להשלים עמה אלו הדינרים הרויחה וניזונת ממעשה ידיה ואי לא ספקא שקלה מבעלה ואי קשה אמאי גבי נדר לא ויבין ליה אלא שבת אחד ואם שהוה יותר יוציא ויתן כתובה והכא מהנינן ליה משום דהתם נדר וא"א בפיוס אבל הכא בלא נדר דלמא מפייס אבל דר"א אי אמרה לא מינא לשהויי